

Salamon bácsi, a redőnyárus

Valamikor, erdélyi útjaim során, egy fiatalasszonytól hallottam az alábbi szívbe markoló történetet. Mélyen emberi sorsok a borzalmakkal teli XX. századból.

Gyermekkoromban éltük a falusi emberek egyszerű, dolgos, békés életét. Szegények voltunk, de nem éhezünk, ellentétben a városi emberekkel. Mindig volt disznónk, többnyire mangalica, csirkék meg kacsák, veteményeskert az udvarban. Az egész falu rendezett életet élt. A férfiak elmentek dolgozni a városba vagy a helyi kollektívbe. Az asszonyoknak minden napra megvolt az előírt teendője, kenyérsütés, mosás stb. Édesapám, amikor hazajött a munkából este, kiment a kertbe kapálni, amíg világos volt, vagy más munkát végzett a ház körül. Volt egy kis szőlőnk a hegyen, azt mindig nagy szeretettel gondozta. Mi a nővéremmel jártunk az iskolába. Azután eljött a hétvége, szombat délután Apukám felsepert a ház előtt, meg az udvarban, szépen pontra tett mindent a ház körül. Anyukám levágta az esedékes csirkét vagy tyúkot. Azután vasárnap reggel feltette a spórra főni a levesnek valót, szépen felöltöztünk, és elmentünk a templomba. Mire hazaértünk, megfőtt a húsleves, együtt ebédelte az egész család. Ebéd után az asszonyok kiültek a ház elé pletykálkodni, mi a testvéremmel játszódtunk a kertben, a férfiak meg felmentek a szőlőbe egy-két pohár borra. Meghányták-vetették a világ dolgait. Felvittek magukkal némi sonkát vagy sütni való húst meg lila hagymát, kenyeret. Este mindig hozott nekünk egy-egy falatot. Annál finomabbat nemigen ettem életemben. Így ment ez hétről hétre, hónapról hónapra. Időnként kiöntött a faluban a patak, nagy károkat okozva a kertben, pincében, néha a lakásban is. Más izgalom nemigen adódott. Az ország nyomorát, a magyarokat érintő kettős elnyomást csak a városban éreztük gyerekként. Felnőttként azután már mindenkor és mindenhol.

Egy szép napon megjelent a faluban egy redőnyárus. A két ablakszárny közé szerelhető, különböző színű vászonrolókat árult. Körbejárta a házakat, mindehova bekopogott, ajánlotta a portékáját. Ha volt rá érdeklődés, felmérte az

CSÓTI GYÖRGY (1940) volt országgyűlési képviselő és zágrábi nagykövet, 2015 és 2022 között a Kisebbségi Jogvédő Intézet igazgatója, 2019 óta a Magyar Atlanti Tanács elnöke.

ablakokat, kiválasztották a színmintát. Az összegyűjtött rendeléseket elvitte Szatmárnémetibe, ahol legyártották, és utána vitte a vászonredőnyöket a megrendelőkhöz. Mindezt persze vonaton és gyalog. Akkoriban nagyon kevés embernek volt még autója. Salamon bácsinak, teljes nevén Salamon Ignácnak hívták, volt egy kétkerekű kis kocsija, azon húzta a redőnyöket.

Egyszer úgy adódott, szállást kért nálunk.

Édesapámnak volt egy oldalkocsis motorkerékpárja. Kiváló eszköz redőnyszállításhoz! Gondolom, felcsillant Salamon bácsi szeme, amikor meglátta. Élt is a lehetőséggel, megkérte Édesapámat, ha megfizeti a költséget, segítene-e a szállításban. Mi, a legtöbb falusi emberhez hasonlóan, segítőkészek voltunk. Édesapám a városban dolgozott egy gyárban, esztergályos szakmunkás volt, de ha otthon volt, feltették a redőnyöket az oldalkocsiba, és máris körbejárták a falut, sőt elmentek a szomszédos településekre is. Egyszer csak előállt a kedves redőnyárus bácsi a javaslattal: szívesen kivenne nálunk egy szobát albérletbe, ahol meghúzhatná magát, amikor a környékünkön árul és szerel. Volt elég helyiségünk, a tisztaszobán kívül a szüleimnek és nekünk a nővéremmel megvolt a magunk külön birodalma, ezen kívül a ház végében üresen állt egy kis szoba. Szüleimmel megkötötték az üzletet, és attól kezdve öten éltünk házban. Persze Salamon bácsi nem volt ott állandóan, hiszen visszajárt Szatmárnémetibe, a redőnygyárba, és ott a városban is volt egy kis albérlete.

A Salamon család jómódú szatmári kereskedő család volt, második-harmadik generáció a Galíciából betelepült zsidók köréből. Mint számosan sorstársaik közül, gyorsan beilleszkedtek a magyar társadalomba, többségük hitüket megtartva, részben zsidó identitásukat is megőrizve, jó magyarokká váltak. Salamon Ignácnak jól menő vegyeskereskedése volt Szatmárnémetiben. Feleségével és kislányával, akit rajongásig szeretett, boldogan éltek. Bár súlyos időszak terhe nehezedett rájuk, de remélték, átvészelik a sötét időket. Magyarország német megszállása azonban végzetesnek bizonyult rájuk nézve is. 1944-ben Auschwitzba hurcolták őket, a családot szétválasztották. Salamon Ignác kalandos módon megszökött a lágerből, és hazáig tudott menekülni. Megpróbáltatásainak és szerencséjének részleteit sajnos nem tudjuk. Soha nem akart beszélni róla. Felesége és az akkor ötéves, szeretett kislánya azonban életét veszítette a koncentrációs haláltáborban.

Amikor hozzánk betévedt, ötéves lehettem. Könnyes szemmel mondta, pont olyan vagyok, mint elveszített gyermeke. Olyan a hajam színe, a szemem, még a nevetésem is. Olyan szeretet sugárzott belőle irányomba, hogy én is azonnal megszerettem. Ideális nagyapa-unoka kapcsolat alakult ki közöttünk. Mindig megírta, mikor érkezik vonattal. Amikor Édesapám nem volt otthon, nem tudott kimenni érte a vasúthoz, kiszöktem az állomásra, és segítettem neki húzni kétkerekű kis kocsiját a vászonredőnyökkel. Mindig hozott nekem valami ajándékot. Csokoládét, nápolyit, sőt időnként Izraelbe kivándorolt rokonaitól csomagban kapott maceszt is, ami nagyon ízlett nekem. Talán azért, mert különleges, egyedül volt, de inkább az lehetett az oka, hogy a szeretett Salamon bácsitól

kaptam. Csak tőle, és csak ritkán. Ez volt a varázsa. Legtöbbször Anyukám által készített igazi házi szilvalekvárral ízesítve ettem.

A vasútállomásról hazáig tartó séta, a viszontlátás örömen túlmenően, azért is mindig emlékezetes volt, mert sok érdekes dolgot mesélt, mi történt a távoli nagyvárosban, mit csinált, amíg nem látott engem. Olyan dolgokat hallottam, amit a faluban soha. Volt, amikor együtt húztuk a kis kocsit, volt azután, amikor egyedül vette a kezébe, mondván, na, most már eleget dolgoztál, add ide a kis kezedet, én húzom tovább egyedül. Így, kéz a kézben értünk haza általában. Különös és talán szívet melengető látvány lehettünk, egy nagydarab, kissé bigeő idősedő ember, hózentrágeres bricsesz nadrágban, baseball sapkával a fején, mellette kézen fogva a szőke, kék szemű kislány, aki áhítattal hallgatja útitársa történeteit. Hazaérve, Salamon bácsi rögtön főzött magának forró vízben egy adag rizst. Amikor elkészült, az asztalra tette, és alaposan megszórta kakaóval, majd evőkanállal jól megkeverte. Mindig annyit készített, hogy nekem is jusson. Én azonnal hoztam a kis sámlit, a kis piros kétfülvű láboskám, kanalamat, leültem a fal mellé, és vártam, hogy megkínáljon. Nem tudom, miért vártam mindig erre a pillanatra, mert Édesanyám kitűnően főzött, és soha nem éhezünk, megtermeltünk magunknak mindent a ház körül. Az volt a különös a kakaós főtt rizsben, hogy Salamon bácsi főzte. Valószínűleg a maceszt is csak azért szerettem, mert tőle kaptam. Persze mi is rendszeresen meghívtuk őt, számtalanszor ebédeltünk, vacsoráztunk együtt.

Sok éven át éltünk így. Édesapám rendszeresen szállította a megrendelőkhöz, a fuvardíjat pedig mindig pontosan megkapta. Azután, ha jó üzletet csináltak, Salamon bácsi még ebédre is meghívta Apukámat egy kis vendéglőbe. Sok tréfás történet maradt meg róla. Mindjárt az első napokban, amikor kiment az árnyékszékre, nagyon beütötte a fejét az ajtószemöldökfába. Ő magas, nagydarab ember volt, az ajtó meg alacsony. Valahonnan kerített egy tűzoltó sisakot, és azzal ment mindig a végére. Amikor feltette a fejére, már tudtuk, hova indul. Eleinte mosolyogtunk rajta, de aztán megszoktuk. Gyakorlatias ember volt.

Egyszer azután hosszú ideig nem jött levél Szatmárnémetiből. Semmi hír Salamon bácsitól. Izraeli rokonai sokszor kapacitálták, hogy vándoroljon ki ő is őseik földjére. Ő azonban maradni akart ott, ahol született, és ahol pár boldog évet élt szeretteivel. Biztosan nem ment el, mert akkor elbúcsúzott volna. Nem tudtunk semmiféle betegségéről. Váratlanul magához szólíthatta az Úr. Amikor véglegessé vált, hogy többet nem látjuk, nagyon megsirattam. Ez volt életem első nagy emberi vesztesége. De a szüleim szeme is könnybe lábadt, amikor gondolatban elbúcsúztunk tőle.